

ORTADOğU GÜNDEMİ

23-29 Mayıs 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

BM Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu 26 Mayıs Perşembe tarihinde yaptığı açıklamada, sınır ötesi yardım yetkisinin yenilenmesinin “en yüksek düzeyde başarısızlık” olacağına dair uyarıda bulundu. 10 Temmuz’da sona erecek olan mekanizma üzerinden her ay yaklaşık 2,4 milyon insana ulaşıldığı hatırlatıldı.¹

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ülkenin sınırı boyunca 30 kilometrelik bir “güvenlik bölgesi” oluşturmak için yeni bir askerî operasyon başlatacağını söyledi. ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ned Price gazetecilere verdiği demeçte, Suriye’nin kuzeyinde artan potansiyel askerî faaliyetlerin ABD birliklerini riske atacağını ve sivil nüfus üzerindeki etkisine dair endişe duyduklarını belirtti. Bakanlık, mevcut ateşkes hatlarının sürdürülmesi çağrısında bulundu.²

Kazakistan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü İpek Smadyarov, Astana formatındaki bir sonraki müzakere turunun 14-16 Haziran tarihleri arasında Nur Sultan’da yapılacağını duyurdu. Smadyarov, davetli taraflardan katılımları hakkında teyit beklemediklerini söyledi.³

İran Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, Siyonist rejimin Suriyeye karşı devam eden saldırganlık eylemlerini kınadı. Said Hatibzade, uluslararası toplumun İsrail’in eylemlerine karşı hareketsiz kalmasının rejim yetkililerini cesaretlendirdiğini söyledi. Uluslararası örgütler, İsrail suçlarına karşı kararlı bir yanıt vermeye çağırıldı.⁴

Hollanda polisi, 2013 yılında savaş suçları işlediğinden şüphelenilen Suriye doğumlu bir adamı tutukladı. Kimliği belirlenemeyen zanlının, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad rejimine sadık El Kudüs Tugayı milislerine mensup olduğu iddia edildi. Şüpheli 27 Mayıs Cuma tarihinde ilk kez kapalı kapılar ardında hâkim karşısına çıkacak.⁵

• Suriye Rejimi

Suriye’nin BM Daimî Delegasyonu, ABD Savunma Bakanlığının 18 Mart 2019’da Deyrizor kırsalındaki Bağuz bölgesinde gerçekleşen katliamla ilgili olarak yürüttüğü soruşturmaların tarafı olduğunu söyledi. Delegasyon, ABD güçlerini Suriye Arap Cumhuriyeti hükûmetinin onayı veya koordinasyonu olmaksızın terörle mücadele bahanesiyle askerî saldırılar düzenlemekle suçladı.⁶

1 <https://news.un.org/en/story/2022/05/1119082>

2 <https://www.france24.com/en/live-news/20220524-us-warns-turkey-against-new-syria-offensive>

3 <https://syrianobserver.com/news/75538/next-syria-in-astana-format-to-be-held-in-mid-june-kazakh-foreign-ministry.html>

4 <https://www.tasnimnews.com/en/news/2022/05/24/2716193/iran-urges-int-l-action-against-israeli-attacks-on-syria>

5 <https://www.expatica.com/nl/uncategorized/dutch-arrest-syrian-born-man-suspected-of-war-crimes-208933/>

6 <https://syrianobserver.com/news/75597/syrias-permanent-delegation-to-un-results-of-american-investigations-into-baghouz-massacre-biased-and-misleading.html>

Suriye'nin doğusundaki Deyrizor Valiliğinin doğu kırsalında hükûmet yanlısı milis üyesinin cesedi bulundu. Ulusal Savunma Kuvvetleri'ne bağlı militanın şehirdeki kaçakçılık şebekesinden elde edilen gelirler üzerindeki anlaşmazlıklar nedeniyle İran destekli milisler tarafından birkaç kez tehdit edildiğini söyledi.⁷

• Fırat'ın Doğusu

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Suriye sınırlarımız boyunca adım adım kurmakta olduğumuz 30 kilometre derinliğindeki güvenlik koridorunu inşallah en kısa sürede tamamlayacağız" diyerek Türkiye'nin Suriye'nin kuzeydoğusuna yeni bir sınır ötesi askerî operasyon düzenleyebileceği sinyalini yineledi.⁸

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price'a, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriye'de güvenli bölgeler oluşturmak üzere yeni adımlar atılacağına ilişkin açıklaması hatırlatılarak, Washington'ın Ankara'yı ikna etmek üzere herhangi bir diplomatik girişimde bulunup bulunmadığı sorusu soruldu. Dışişleri sözcüsü "Türk müttefiklerimizle, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın son günlerde ortaya attığı teklif hakkında daha çok detay öğrenmek üzere temasa geçtik. Bunu büyükelçiliğimizden ve bakanlıktan yaptık" şeklinde bir açıklamada bulundu.⁹

Suriye'nin kuzeydoğusunda Rus askerî polisi, Suriye rejimi ve Demokratik Suriye Güçleri'nin (SDG) sınır bölgelerinde ortak devriye icra ettikleri öğrenildi. Yerel kaynaklar, Rus güçlerinin 6 helikopterle karadan devriye gezen kuvvetleri denetlediğini, devriyenin Kamışlı Havalimanı'ndan başladığını, Amuda'daki sınır bölgelerini de kapsadığını ve Tel Tamer'deki Rus üssüne kadar sürdüğünü belirtti. Söz konusu bu ortak devriyenin, Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna olası operasyonu hakkındaki söylemlerini daha yüksek sesle dile getirdiği bir döneme denk gelmesi ise dikkat çekti.¹⁰

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, Suriye'de BM Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı kararınca kaldıklarını belirterek Türkiye'nin Suriye'de olup bitenlere "kayıtsız kalamayacağı"nı belirtti. Lavrov'un bu açıklaması, Rusya'nın Türkiye'nin operasyonuna "yeşil ışık" yaktığı şeklinde yorumlandı.¹¹

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu 23 Mayıs Pazartesi günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 30 tırdan oluşan konvoyun Suriye'nin Haseke vilayetinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi.¹²

7 <https://syrianobserver.com/news/75599/member-of-pro-government-militia-found-dead-in-deir-ez-zor.html>

8 <https://www.aa.com.tr/tr/diyarbakir-annelerinin-evlat-nobeti/cumhurbaskani-erdogan-suriye-sinirlarimiz-boyunca-kurmakta-oldugumuz-guvenlik-koridorunu-en-kisa-surede-tamamlayacagiz/2600429>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-disisleri-suriye-konusunda-turkiye-ile-temasa-gectiklerini-acikladi/2597752>

10 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/2805202213>

11 <https://www.rudaw.net/turkish/world/28052022>

12 <https://www.syriahr.com/en/252776/>

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

24 Mayıs 2022'de Millî Savunma Bakanlığında yapılan açıklamada, Barış Pınarı bölgesine yönelik saldırı hazırlığındaki 7 PKK/YPG'li teröristin, komandolar tarafından etkisiz hâle getirildiği belirtildi. 27 Mayıs tarihinde yapılan açıklamada ise "Barış Pınarı bölgesine saldırı hazırlığında olduğu belirlenen 5 PKK/YPG'li terörist, komandolarımızın başarılı müdahalesiyle etkisiz hâle getirildi" ifadesine yer verildi.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Iraklı milletvekilleri 26 Mayıs Perşembe günü, İsrail ile ticaret dâhil olmak üzere tüm ilişkilerin normalleştirilmesini suç sayan yasa tasarısını onayladı. Yasayı ihlal etmenin cezası, ölüm ya da müebbet hapis olarak gösterildi. Parlamentodan yapılan açıklamada, yasanın "halkın iradesinin gerçek bir yansıması" olduğu belirtildi.¹³

Günlük yaşamı kesintiye uğratacak şekilde çok sayıda kum fırtınasına yakalanan Irak, Kuveyt, İran ve Suriye'den yetkililer, son zamanlarda artan bu sorunun, toplu olarak ele alınması gerektiğini açıkladı. İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan, ismi geçen devletlerdeki mevkidaşlarıyla telefon görüşmesi yaptı. Ardından, Abdullahiyan'ın sorun hakkında iş birliği yapmak üzere Irak'ı ziyaret edeceği belirtildi. Yetkililer ayrıca Suudi Arabistan'ı da gruba dâhil etme olasılığını tartıştı.¹⁴

27 Mayıs Cuma günü, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi, Irak'taki BM Yardım Misyonu'nun (UNAMI) görevini yeniledi.¹⁵ Karar, Güvenlik Konseyinin UNAMI'nin görev ve raporlama döngüsünü 31 Mayıs 2023'e kadar veya Irak hükûmeti tarafından talep edilmesi hâlinde daha erken bir tarihte gözden geçirme niyetini kapsıyor. 2631 sayılı karar, Güvenlik Konseyinin 15 üyesinin de desteğini aldı.¹⁶

Irak Ulaştırma Bakanı Nasır Hüseyin Eş-Şibli, genel bütçeden iki milyar doların Havaray Projesi için ayrıldığını söyledi. Şibli, Havaray Projesi için bütçenin 2021 yılında talep edildiğini ancak bakanlığın bunu karşılayamadığını belirtti. 2022 yılı bütçesinden iki milyar doların Bağdat'ta inşa edilecek Havaray Projesi'ne ayrıldığını kaydeden Şibli, anlaşma imzalamak için genel bütçeyi beklediklerini ifade etti.¹⁷

Irak Alsbah gazetesinde yer alan bir haberde, Irak ve Çin tarafından üç yıl önce imzalanan projenin karşılığı olan petrol anlaşmasının bir parçası olarak iki Çinli şirketin Irak'ta 8 bin

13 <https://www.timesofisrael.com/iraq-passes-law-making-contact-with-israel-punishable-by-death/>

14 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/05/iran-iraq-kuwait-syria-embark-sand-diplomacy>

15 https://www.business-standard.com/article/international/un-security-council-renews-mandate-of-assistance-mission-for-iraq-122052700075_1.html

16 <https://reliefweb.int/report/iraq/security-council-authorizes-one-year-mandate-extension-united-nations-assistance-mission-iraq-unanimously-adopting-resolution-2631-2022>

17 <https://www.basnews.com/tr/babat/757132>

okul inşa etme ihalesini kazandığı belirtildi. Gazetede, Irak Bakanlar Kurulu Sekreteri Haydar Macid'den alıntı yaparak, PowerChina ve Sinotec'in 2022 yılında OPEC üyesinin çeşitli bölgelerinde bin okul inşa edeceği belirtildi. Ayrıca Macid'in, iki firmanın ayrıca 2023 senesinde 3 bin okul, 2024 senesinde 4 bin okul inşa edeceğini ve projeler için şimdiden arsa tahsis edildiğini de sözlerine eklediği belirtildi.¹⁸

• Güvenlik

Pençe-Kilit Operasyonu bölgesinde PKK'lı teröristlerle çıkan çatışmada 5 Türk askerinin şehit olduğu, 2 asker yaralandığı bildirildi.¹⁹ Irak'ın kuzeyindeki Pençe-Şimşek bölgesinde tespit edilen üç PKK'lı terörist Türk ateş destek vasıtalarıyla etkisiz hâle getirildi.²⁰

Kerkük'ün Tazehurmatu nahiyesinde üç sivil genç ve üç polis olmak üzere toplam 6 kişi terör örgütü IŞİD'in düzenlediği saldırıda hayatını kaybetti. Ayrıca bölgede bir sivilin de kayıp olduğunun altı çizildi. Yerel yönetim lideri Hüseyin Adil, terör örgütü IŞİD'in, tarım arazilerini ateşe verdiğini, polislerin ve sivillerin yangını söndürmek için geldiklerinde, üç polis ve üç gencin IŞİD'in saldırısına uğradıklarını belirtti.²¹

Haşdi Şaabi güçleri, Irak'ın Anbar vilayetinde IŞİD'e bağlı üç teröristin öldürüldüğünü belirtti. Öldürülen teröristlerin, Bağdat'ın yaklaşık 110 kilometre batısındaki vilayetin merkezi Ramadi'nin batısındaki Vadi Huran çöl bölgesinde düzenlenen operasyon sırasında öldürüldüğü belirtildi.²²

• Ekonomi

Irak döviz rezervlerinin, petrol gelirlerinin artmasıyla 2022 yılının sonuna kadar 90 milyar doları aşması bekleniyor. Maliye Bakanı Ali Allavi, Irak'ın döviz rezervlerinin, nisan ayında 70 milyar dolardan, yüksek petrol fiyatlarıyla desteklenerek yıl sonuna kadar 90 milyar doları aşabileceğini aktardı.²³

Energy Intelligence'in tahminlerine göre Irak, 2022'nin Nisan ayında ham petrol üretimini yaklaşık 150 bin varil/gün artırarak yaklaşık 4,4 milyon varil/gün'e çıkarmayı başardı. Bu artış, OPEC+'in aylık hedefleriyle fiilî üretim arasında genişleyen uçurumu kapatmaya yardımcı oldu. Irak kamu kurumlarının verilerine göre, Irak'ın rafineri üretimi son iki yılda yalnızca 600 bin varil/gün'ü aştı.²⁴

18 <https://www.zawya.com/en/projects/construction/chinese-firms-to-build-8-000-schools-in-iraq-b5f6y9n3>

19 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/pence-kilit-operasyonu-bolgesinde-5-asker-sehit-oldu/2596156>

20 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/pence-simsek-bolgesinde-3-pkkli-terorist-etkisiz-hale-getirildi/2597436>

21 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/230520221>

22 <https://www.siasat.com/three-islamic-state-militants-killed-in-western-iraq-2336350/>

23 <https://english.alarabiya.net/business/economy/2022/05/25/Iraq-currency-reserves-expected-to-exceed-90-bl-by-year-end-boosted-by-oil-revenue>

24 <https://www.energyintel.com/00000180-e288-dcb6-add5-f2b92dbc0001>

Irak hükûmeti, günlük petrol üretim miktarının altı milyon varile çıkartılmasının hedeflendiği açıkladı. Irak Başbakan Danışmanı Mazhar Muhammed Salih yaptığı açıklamada, Irak'ın ekonomik durumunun iyiye gittiğini, Covid-19 pandemisi sürecinde yaşanan ekonomik sıkıntılığın aşılmasına yönelik ciddi adımlar atıldığını ifade etti. Mazhar Muhammed Salih açıklamasında, Irak hükûmetinin, petrol ihraç miktarını günlük altı milyon varile çıkartmayı hedeflediğini dile getirdi.²⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak'ta nisan ayından bu yana dokuzuncu kez oluşan kum fırtınası sebebiyle 23 Mayıs Pazartesi günü tüm kamu binaları ve havaalanları geçici olarak kapatıldı.²⁶ Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Seyf el-Bedr, ülke genelinde binden fazla kişinin solunum rahatsızlığı nedeniyle hastaneye kaldırıldığını kaydetti. Doktorlar solunum sıkıntısı çeken binlerce hastayı tedavi edecek yeterli kaynaklara sahip olmadıkları konusunda endişelerini dile getiriyorlar.²⁷

Irak Tarım Bakanlığı, çölleşme tehlikesiyle mücadele planını açıklayarak, ülkedeki su kaynaklarının azalması konusunda uyardı.²⁸ Çölleşme tehlikesiyle mücadele ve planların uygulanması için özel bir fon kurulmasının talep edildiği açıklamada, çölleşmeden ötürü her yıl 100 bin dönümlük tarım arazisinin kaybedildiği ifade edildi. Irak Tarım Bakanlığı Orman ve Çölleşme Birimi Müdürü Ravye Azavi, çölleşme ve iklim değişikliğinin, yağışlardaki azalma ve sıcaklık artışıyla ilgili olduğunu kaydederek, Irak'taki çölleşmenin hızlı bir şekilde ilerlemesinin en önemli nedenlerinden birinin komşu devletlerden ülkeye akan nehirlerin engellenmesinin olduğunu belirtti.

Irak mahkemesi, savunma avukatlarının daha fazla soruşturma talep etmesi üzerine antik eserleri kaçırmaya çalışmakla suçlanan 66 yaşındaki İngiliz Jeolog James Fitton ve Berlinli bir psikolog olan 60 yaşındaki Volker Waldmann davası iki hafta ertelendi.²⁹ Bahsi geçen kişiler, 20 Mart tarihinde Bağdat Havaalanı'nda tutuklandıklarından beri gözaltında tutuluyor.

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) Kerkük'te 2. Olağan Kurultayı düzenlendi. Irak Yüksek Seçim Komiserliğinin gözetiminde yapılan kurultaya Irak genelinde Türkmenlerin yoğun yaşadığı Kerkük, Selahaddin, Tuzhurmatu, Erbil, Bağdat, Diyala, Kifri, Musul ve Telafer bölgelerinden 374 delege katıldı. Kurultay sonuç bildirisine göre, ITC Başkanlığına Hasan Turan se-

25 <https://www.basnews.com/tr/babat/757139>

26 <https://www.france24.com/en/live-news/20220523-iraq-sandstorm-grounds-flights-sends-1-000-to-hospitals>

27 [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(22\)00972-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(22)00972-2/fulltext)

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/757120>

29 <https://english.aawsat.com/home/article/3660726/iraq-trial-briton-and-german-antiquity-theft-adjourned>

çilirken, Heytem Muhtaroglu Birinci Başkan Yardımcısı, Hişam Bayraktar ise İkinci Başkan Yardımcısı oldu. Kurultayda alınan kararla partinin yürütme kurulu feshedildi ve yerine 13 asil ve 3 yedek üyeden oluşan siyasi büro teşkil edildi. Basına açıklamada bulunan Turan, en geniş tabana sahip Türkmen partisi olarak ITC'nin kuruluşundan bu yana Irak'ta Türkmenlerin haklarını savunma politikasına devam edeceğini söyledi. Turan, son 19 yılda ülkedeki iç savaş, çatışma ve terör olaylarında kadroları ve üst düzey yöneticilerinin hedef alınmasına rağmen ITC'nin mücadelesinden vazgeçmediğini ve bundan sonra da aynı mücadeleyi kararlılıkla sürdüreceğini dile getirdi. ITC'nin siyasi parti görevi kadar Türkmenlerin Irak'taki varlıklarının korumasını da yaptığını vurgulayan Turan, yeni kadro ve yönetim değişiklikleriyle mücadeleye hız ve başarı kazandıracaklarını belirtti.³⁰

Irak Parlamentosu Türkmen Grubu Başkanı ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, hükûmet krizi ve Kerkük petrolleriyle ilgili gelişmelerin yanı sıra Türkmenlerin Irak'ta askeriye ve polis teşkilatından dışlanması konusunda Anadolu Ajansına açıklamalarda bulundu. Şiiler arasındaki anlaşmazlıkların yarattığı kriz ortamının ülkedeki durumu daha da kötüleştirdiğini söyleyen Salihi, "Ya herkesin temsil edileceği bir uzlaşma hükûmeti kurulsun ya da seçimler iptal edilsin, yeniden seçime gidelim" dedi. Salihi ayrıca, Türkmenlerin Irak devletinin kuruluşundan bu yana ordu içinde önemli görevler üstlendiğini, hatta Irak Ordusunun temelini Türkmenlerin oluşturduğunu dile getirdi. Açıklamada Kerkük petrollerine de değinen Salihi, "Irak'ta merkezî hükûmetin zayıf bir konumda olduğunu ve Türkmenlerin de silahlı güce sahip olmamasının Peşmerge'nin tartışmalı bölgelerde yeniden bulunma girişimlerine yol açtığını söyledi. Kerkük'teki valilik makamının da Araplardan Kürdistan Yurtseverler Birliği'ne (KYB) geçebileceği bilgisini paylaşan Salihi, bu durumdan kentin yönetimi açısından Türkmenlerin zarar göreceği uyarısı yaptı. Salihi ayrıca, "Kerkük yönetimi hususunda Türkmenlere başvurmadan karar almak bizim açımızdan ciddi bir tehlike olur" açıklamasında bulundu.³¹

Irak Parlamentosu Türkmen Grubu Başkanı ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi ile Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) Genel Sekreteri Selahaddin Bahaddin bir araya geldi. Salihi, Yekgirtu Genel Sekreteri Selahaddin Bahaddin ve beraberindeki heyetle gerçekleştirdiği görüşmede ikili ilişkileri ele aldı. Görüşmede, siyasi partiler arasında yakınlaşma ve anlaşmazlıkların giderilmesinin önemine değinildi.³²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Fetih Koalisyonu Kerkük Milletvekili Garip Asker'i kabul etti. Kabulde, ülkedeki son durum ve mevcut siyasi krizin Irak halkının istekleri doğrultusunda çözülmesi gerektiği vurgulandı. Kabulde ayrıca, kurulacak hükûmette

30 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesi-baskanligina-yeniden-hasan-turan-secildi/2595511>

31 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkmen-vekil-salihi-irakta-turkmenlerin-ordudan-ve-polis-teskilatindan-dislandigini-soyledi/2596125>

32 <https://www.tebaajansi.com/m/irak/salihi-ile-yekgirtu-genel-sekreteri-bahaddin-gorustu-h294881.html>

Türkmenlerin haklarının güvence altına alınması da ele alındı. Kabulde, ITC siyasi büro üyesi Mardin Gökkaya da hazır bulundu.³³

Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) sosyal medya hesabından yapılan paylaşımda, ITC'nin 2. Olağan Kurultayı'nın başarılı geçmesi nedeniyle münasebetiyle çok sayıda siyasi parti başkanlarının tebrik mesajları paylaşıldı. Paylaşılan tebrik mesajları arasında, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Kurtuluş ve Kalkınma Cephesi Başkanı Usame El-Nuceyfi ve Kerkük Vali vekili Rakan el-Cuburi gibi isimlerin mesajları yer aldı.³⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Siyasi Büro üyesi ve ITC Erbil İl Başkanı Emir İzzet başkanlığındaki bir heyeti kabul etti. Turan, Erbil'in dinî ve akademik seçkinlerinden oluşan heyete çabaları ve çalışmalarından dolayı plaket takdim etti. Heyette, yazar Hüsam Davud, Ümit Cevzeli, sanatçı Mağdid Şeyhoğlu ve Molla Saddam Zeki yer aldı. Türkmen Tarihçi ve Türkmeneli Gazetesi Başyazarı Necat Kevseroğlu'nun da katıldığı toplantıda, Türkmen kültürü, Irak'taki Türkmen tarihini belgelemenin yolları ve ITC'nin rolü ele alındı. Akademisyen ve yazarların eserlerini yayımlamak için destek ve olanaklar görüşüldü.³⁵

• Güvenlik

Kerkük vilayetine bağlı Tazehurmatu Nahiyesi Müdürlüğünden yaptığı açıklamada, terör örgütü IŞİD'in, Tazehurmatu nahiyesine bağlı Dögüşmen ve Baldağ köylerine saldırı düzenlediği belirtildi. Düzenlenen saldırıya ilişkin yapılan açıklamada, 5'i Tazehurmatu nahiyesi ve 1'i Beşir köyünden olmak üzere toplam 6 kişinin hayatını kaybettiği ve 2 kişinin de yaralandığı açıklandı.³⁶

Türkiye Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada, Kerkük vilayetine bağlı Tazehurmatu nahiyesinde terör örgütü IŞİD tarafından düzenlenen saldırıya ilişkin yazılı açıklamada bulunduğu belirtildi. Açıklamada, "Irak'ın Kerkük vilayetine bağlı Tazehurmatu ve Beşir ilçelerine düzenlenen terör saldırısında ilk belirlemelere göre 7 kişinin hayatını kaybettiği, 2 kişinin ise yaralandığı derin üzüntüyle öğrenilmiştir. Bu menfur terör eylemini şiddetle kınıyor, saldırıda hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yaralananlara acil şifalar diliyor, faillerinin en kısa sürede yakalanarak adalet önünde hesap vermelerini bekliyoruz. Bu vesileyle terörizmle mücadelesinde dost ve komşu Irak halkı ve hükûmetinin yanında olduğumuzu bir kez daha vurguluyoruz" ifadeleri yer aldı.³⁷

Irak Parlamentosu Türkmen Grubu Başkanı ve Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihî, Irak Ulusal Güvenlik Ajansı Müsteşarı Hamid el-Şatri ile görüştü. Görüşmenin amacına ilişkin yapılan açıklamada, Kerkük vilayetinde artan terör örgütü IŞİD saldırıları ve uyuşturucu madde ticaretini önlemek için istihbarat çabalarının artırılmasıyla ilgili olduğu açıklandı.³⁸

33 <https://www.facebook.com/photo?fbid=545054243854889&set=pcb.545054483854865>

34 <https://www.facebook.com/photo?fbid=543460484014265&set=pcb.543460637347583>

35 <https://www.tebaajansi.com/m/irak/itc-baskani-turan-erbilden-bir-heyeti-kabul-etti-h294829.html>

36 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=308567>

37 https://www.mfa.gov.tr/no_-172_-irak-ta-gerçekleştirilen-teror-saldırısı-hk.tr.mfa?fbclid=IwAR1IFHLGJpolOizTK2sGPLe8JVG5Ke8o6-9ZNnpF-4V9MXGVSoDo_uS0-ts

38 <https://www.facebook.com/photo?fbid=569357631212844&set=a.484089766406298>

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanlığından yapılan açıklamada, terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyonla ilgili yapılan açıklamada, Kerkük merkezinde terör eylemleri hazırlığında olan 2 teröristin yakalandığı açıklandı.³⁹

Üst düzey askerî heyet Kerkük'ü ziyaret etti. Ziyaretçi heyetin başında Irak Ortak Operasyonlar Komutanı Yardımcısı Abdülemir eş-Şammari yer aldı. El-Şammariyi Kerkük Havaalanı'nda Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Ali Fireyci karşıladı. Ziyaretle ilgili yapılan açıklamada, Terör örgütü IŞİD tarafından Kerkük'ün Tazehurmatu nahiyesine yapılan saldırı, Kerkük'teki güven ve istikrarın güçlendirilmesi konuları ele alındı.⁴⁰

Güvenlik kaynaklardan yapılan açıklamada, Diyala'nın Hanekin ilçesine bağlı Celevle Nahiyesine terör örgütü IŞİD tarafından saldırı düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen saldırıyla ilgili yapılan açıklamada, 6 sivilin hayatını kaybettiği ve aralarında güvenlik güçlerinin de olduğu toplam 8 kişinin yaralandığı açıklandı.⁴¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında bir heyet, Kerkük'e bağlı Tazehurmatu nahiyesinde terör örgütü IŞİD'in saldırısı sonucu hayatını kaybedenler için kurulan taziye merasimine katıldı. Heyet taziyede, hayatını kaybedenlerin yakınlarına başsağlığı dileklerini ilettiler ve ITC olarak her zaman yanlarında oldukları mesajını verdi.⁴²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Genel Başkanlığı tarafından yayımlanan bildiriye, Kerkük'e bağlı Tazehurmatu nahiyesinde terör örgütü IŞİD'in saldırması sonucu hayatını kaybedenler için 3 gün yas ilan ettiği paylaşıldı. Paylaşılan bildiriye, ITC kadrolarının hayatını kaybedenlerin yakınlarıyla dayanışma içerisinde olmalarını ve ilan edilen yastan dolayı kurultayımızın başarıyla gerçekleştirilmiş olmasından dolayı tebrik ziyaretlerinin bir süreliğine kabul edilmeceği ifadeleri yer aldı.⁴³

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

IKBY Enerji ve Doğal Kaynaklar bakanı istifa etti. Bakan Kemal Etruşi'nin, sağlık sorunları nedeniyle 26 Mayıs'ta görevinden istifa ettiği duyuruldu. Ancak kulislardan gelen haberlere göre, dış müdahale nedeniyle Etruşi'nin istifa ettiği belirtiliyor. Etruşi'nin istifa talebi IKBY Başbakanı Mesrur Barzani tarafından onaylandı. Kemal Etruşi'nin yerine vekâleten Elektrik

39 <https://shafaq.com/ar/امن/تفكيك-خلية-لتنظيم-داعش-في-كركوك>

40 <https://shafaq.com/ar/امن/وفد-مني-رفيع-ينقذ-موقع-جريمة-قضية-بشير-في-كركوك>

41 <https://shafaq.com/ar/امن/ارتفاع-حصيلة-هجوم-جلو-لا-الى-6-ضحايا-او-عدد-من-الجرحي>

42 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=542369797456667&set=pcb.542370030789977>

43 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=542175000809480&set=pcb.541840284176285>

Bakanı Kemal Muhammed Salih görevi devraldı. Başbakanlığın açıklamasında, Kemal Etruşi'nin sağlığı el verdikçe başbakanın "enerji danışmanı" sıfatıyla hizmetlerine devam edeceği belirtildi.⁴⁴ Drawmedia sitesinin yayımladığı habere göre, EDK Bakanı Etruşi, yönetimde bulunan üç kadının yetkilerine aşırı müdahalesiyle istifa etti. Drawmedia haberinde, "IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'nin Maliye ve Enerji Danışmanı Dr. Ranya Mecid, EDK Bakanlığı Şirketler ve Anlaşmalar Müdürü Doktor Gazale ve RT Bankası Genel Müdürü Hemle Gerdî'nin sürekli EDK bakanının görevlerine karışması nedeniyle Etruşi'nin istifa sunduğunu" belirtildi. Drawmedia haberinde ayrıca "adı geçen üç yetkili kadının Başbakan Barzani'ye çok yakın oldukları" bilgilere yer verildi.⁴⁵ Kemal Etruşi, 6 Ocak 2021 tarihinde IKBY Parlamentosundaki oylamada 81 "evet" oyu ile IKBY 9. hükûmet kabinesinin Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı görevine başlamıştı.

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani Süleymaniye'yi ziyaret etti ancak Süleymaniye'de etkin olan Yeni Nesil Hareketi (YNH) Barzani'yi karşılamaya katılmadı. Barzani, Süleymaniye'deki Kaleçolan Askerî Akademisinin mezuniyet törenine katıldıktan sonra Süleymaniye'de ağırlığı olan siyasi partileri ziyaret etti. Ziyaretin ilk adımında Başkan Barzani, Süleymaniye'nin Kaleçolan beldesindeki 3. Askerî Akademisinde, 6 ve 16. Peşmerge Eğitim Dönemi mezunları için düzenlenen törene katıldı. Barzani, törende yaptığı konuşmada, Peşmerge güçlerinin, Peşmerge Bakanlığı bünyesinde birleştirilebilmesi için siyasi partilerin müdahalesine son verilmesi gerektiğini söyledi. Neçirvan Barzani, Peşmerge güçlerinin birleştirilmesi sürecinin IKBY Başkanlığının himayesinde olduğunu belirterek sürecin hızlandırılması için siyasi partilere çağrıda bulundu. Törende, Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani, Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail, KYB Başkanı Bafel Talabani ile birlikte askerî ve siyasi yetkililer katıldı. Burada bir konuşma yapan Neçirvan Barzani, Kaleçolan'daki akademinin eski KYB Genel Sekreteri ve eski Irak Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin emaneti olduğunu belirterek mezun olan 503 subayı tebrik etti.⁴⁶ Neçirvan Barzani Süleymaniye ziyareti kapsamında; KYB, Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu), Kürdistan Adalet Cemaati (Komal), Goran Hareketi ve KDP Süleymaniye MKYK'sı ile görüştü⁴⁷ ancak YNH tarafından Neçirvan Barzani karşılanmadığı için Barzani YNH'ni ziyaret etmedi. YNH Sözcüsü Himdad Şahin, sorunların çözülmesi için yapılmayan hiçbir organizasyona katılmayacakları açıklamasında bulundu.⁴⁸ KDP ile KYB arasında tırmanan çekişmeler sırasında özellikle Irak Cumhurbaşkanlığı adayı üzerine uzlaşmayan KDP ile KYB'nin sorunlarına çözüm bulunması açısından IKBY Başkanı ve KDP Başkan Yardımcısı Neçirvan Barzani'nin Süleymaniye'yi ziyareti önemli görülüyor.

Yekgirtu Genel Sekreteri Selahaddin Bahaddin Bağdat'ı ziyaret etti. Üç gün süren ziyarette Bahaddin birtakım temaslarda bulundu. 22 Mayıs'ta başlayan görüşmeler kapsamında

44 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/26052022>

45 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10352

46 <https://www.peyam.net/Details/30934>

47 <https://esta.krd/159490/>

48 <https://nrttv.com/detail/11003>

Yekgirtu Genel Sekreteri Bahadin, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, Irak eski Başbakanı Haydar el-Abadi, Fetih Koalisyonu Başkanı Hadi el-Amiri, Kanun Koalisyonu Başkanı Nur el-Maliki, Hikme Hareketi lideri Ammar el-Hekim, Irak Federal Mahkemesi Başkanı Hâkim Faik Zeydan, İslami Partisi Eyad Samarayi, İngiltere, Türkiye, Rusya, İran, İspanya Büyükelçileri ve Irak Yardım Misyonu (UNAMI) Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert ile bir araya geldi. Genel Sekreter Selahaddin Bahaddin'in görüşmelerinde IKBY ile Irak ve bölgedeki son durum ele alınırken Irak'ta kurulacak yeni hükûmete dair son gelişmelerin tartışıldığı belirtildi.⁴⁹ Öte yandan Bahaddin, Irak Federal Mahkemesi başkanına, "IKBY bütçesi ve memur maaşının korumasının Federal Mahkemenin önemli görevlerinden olduğunu" belirtti.⁵⁰ Yekgirtu genel sekreterinin Bağdat ziyareti IKBY'deki ilk muhalif partinin ziyareti olarak değerlendirildi.

KDP ve KYB heyetleri Erbil'de bir araya geldi. Toplantı 25 Mayıs'ta KDP ile KYB politbüroları tarafından KDP Başkan Yardımcısı Neçirvan Barzani ve KYB Başkanı Bafel Talabani'nin katılımıyla gerçekleşti. Görüşmenin ardından yapılan ortak açıklamada, görüşmede Irak ve IKBY'deki mevcut durum ve ortak iş birliğinin ele alındığı belirtildi. Neçirvan Barzani'nin 22 Mayıs'ta gerçekleştirilen Süleymaniye ziyaretinin ardından "diyalog ve normalleşme" için uygun bir ortam oluştuğuna dikkat çekilen açıklamada, prensip olarak ortak çalışmaların devam edeceği kaydedildi. Açıklamada, iki partiden ortak bir heyetin IKBY Parlamentosu seçimleri konusunu görüşeceği belirtildi. KDP ve KYB'nin, IKBY ve meşru kurumlara olan desteklerini yineledikleri açıklamada, tarafların birbirine karşı medya kampanyalarını durduracakları ifade edildi.⁵¹

UNAMI Temsilcisi Plasschaert IKBY'deki siyasi parti temsilcileriyle bir araya geldi. KDP Politbüro Sekreteri Fazıl Mirani, Komal Başkanı Ali Bapir, KYB Başkanı Bafel Talabani, Goran Hareketi Başkanı Ömer Said Ali, Yekgirtu MKYK üyesi Selahaddin Babakır, YNH İlişkiler Sorumlusu Tara Adham ve Plasschaert'in katıldığı görüşmede IKBY'nin iç durumu, genel seçimlerin yapılması, ekonomik kriz ve memur maaşının dağıtım süreciyle siyasi partilerin ilişkileri masaya yatırıldı. Partiler tarafından sorunların çözülmesi için görüşlerin belirtildiği toplantıda siyasi partiler arasında yaklaşmanın görüldüğü açıklandı.⁵²

Süleymaniye'de "yenilenme ve reform" sloganıyla halka açık KYB Forumu düzenlendi. 28 Mayıs'ta başlayan forumun 5 gün süren programına 3 aydır hazırlık yapılıyordu. Süleymaniye'de gerçekleşen dev toplantıya, IKBY'nin dört bir yanından, Bağdat ve Irak'ın bazı illerinden KYB kadrosu, üyesi ve taraftarı katılmaktadır. 6 bin üyenin katılması ile başlayan forumda

49 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2205202232>

50 <https://www.xendan.org/detailnews.aspx?jimare=150867&babet=1&relat=1024>

51 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=204853>

52 <https://www.xendan.org/detailnews.aspx?jimare=151015&babet=1&relat=1024>

KYB Başkanı Bafel Talabani bir konuşma yaptı.⁵³ KYB içerisindeki sorunlar, parti içi değişiklik ve reformların değerlendirildiği forum, KYB'nin kuruluş yıl dönümü olan 1 Haziran'da tamamlanacak. Forumda, KYB kongresi sonrası eş başkanlar arasında cereyan eden iç sorunlar ve Lahur Cengi'nin eş başkanlıktan çıkarılmasının ardından yaşanan süreç ve partinin gelecekteki çalışmalarının masaya yatırılacağı bildirildi. KYB, foruma hazırlık amacıyla 3 ay boyunca Erbil, Süleymaniye, Duhok, Kerkük, Halepçe, Garmiyan, Raperin ve Bağdat'taki parti il teşkilatlarıyla bir dizi toplantı düzenledi. Forumda sadece Bafel Talabani kanadına bağlı üyelerin yer alması dikkat çekti.⁵⁴ Kulis bilgilerine göre forumunun tek amacının eş başkanlığın kaldırılması ve yerine başkanlık sisteminin uygulanması ve Bafel Talabani'nin KYB Başkanı olarak ilan edilmesidir. Nitekim KYB 4. Kongresi'nde KYB kurucuları ve yaşlı üyelerinden oluşturulan KYB Siyasi ve Maslahat Konseyi üyelerinin hiçbirisinin Forum'a katılmaması dikkat çekti. Ayrıca KYB Politbüro üyelerinin özellikle yaşlı üyeleri foruma katılmadı.⁵⁵ Forumu karşı 2 Kasım 2021 tarihinde KYB'den ihraç edilen KYB eski Eş Başkanı Lahur Cengi'nin yakınları tarafından sosyal medya üzerinden "bizim forumumuz, bizim görüşmemiz" sloganıyla birlikte Çengi ile çekilen fotoğraflar paylaşıldı.⁵⁶

• Güvenlik

IKBY Güvenlik Konseyi, "Irak Direniş İş Birliği Kurulu" adlı grubun tehditlerine yanıt verdi. "Irak Direniş İş Birliği Kurulu" isimli oluşum, IKBY'nin bazı grupları "Irak'taki güvenlik ve istikrarı bozmak" amacıyla silahlandığını iddia etmiş ve saldırı tehditlerinde bulunmuştu. IKBY Güvenlik Konseyinden bu iddia ve tehditlere sert yanıt geldi. IKBY Güvenlik Konseyi'nden 24 Mayıs'ta yapılan açıklamada, "yasa dışı" olan bu grubun öne sürdüğü iddiaların asılsız ve yalandan ibaret olduğu kaydedildi. Açıklamada, "Irak Direniş İş Birliği Kurulu adıyla ortaya çıkan yasa dışı grup, IKBY'ye yönelik bir dizi asılsız ve yalan iftiralarda bulunarak tehditler savurmıştır. Bu tehditler yeni değil. Zaten pratikte Irak'ın çeşitli bölgelerinden yabancı silahlı gruplar ile iş birliği içerisinde ellerinden geleni yaptılar. Sonuçta Irak'ı yıkım ve kaosa sürüklediler" ifadelerine yer verildi. Açıklamada ayrıca, yasa dışı bir oluşum olan Irak Direniş İş Birliği Kurulunun, Irak'ın istikrar ve güvenliğine karşı bir tehdit oluşturduğu ve "terör ve radikal düşüncülerin yayılmasına zemin sunduğu"na dikkat çekildi.⁵⁷

• Ekonomik

Bağdat, IKBY'nin petrol ve doğal gaz satışının durdurulması için ikinci adım attı. Irak Petrol Bakanı İhsan Abdülcabbar 26 Mayıs'ta Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney ile görüştü. Irak Petrol Bakanlığının resmî sitesinden yayımlanan habere göre, toplantıda Türkiye

53 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/189684>

54 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10361

55 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10373

56 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=563669881781437&id=100044152898210

57 <https://www.basnews.com/so/babat/756396>

hattı ile Irak petrolü ihracatının arttırılması, yasal sorunlar, iki ülke arasında yeni proje ve anlaşmaların imzalanması tartışıldı. Drawmedia haberine göre toplantının ana konusu 15 Şubat 2022 tarihinde Irak Yüksek Mahkemesi tarafından "IKBY Petrol ve Gaz Yasası'nın iptal edilmesi" kararı oldu. Habere göre Irak petrol bakanı, "IKBY'nin petrol satışı yasa dışı olduğunu" vurgulayarak IKBY petrol ve doğal gazının Irak Ulusal Petrol Satışı Şirketi (SOMO) ile satılması gerektiğini belirtti. Ayrıca, Irak Petrol Bakanı İhsan Abdülcabbar, Türkiye'nin 15 Şubat 2022 tarihinde Irak Yüksek Mahkemesinin çıkarttığı karara uymaması hâlinde Irak'ın, 2015 yılında Uluslararası Paris Mahkemesinde açılan ancak 2019 yılında dönemin Irak Başbakanı Adil Abdülmehdi tarafından durdurulan davayı yeniden sürdüreceği uyarısında bulundu.⁵⁸

IKBY Parlamentosu Milletvekili Daban Muhammed mevcut durumda IKBY'nin sadece petrol gelirinden aylık 900 bin dinar elde ettiğini açıkladı. Goran Hareketi Milletvekili Muhammed, IKBY aylık petrol satışından 900 milyar dinar, iç gelirlerden 300 milyar dinar, Bağdat'tan 200 milyar dinar ve Koalisyon güçlerinden 20 milyar dinar olmak üzere toplam 1,5 trilyon dinara yakın gelir elde ettiğini açıkladı.⁵⁹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Koronavirüs (Covid-19) vakaları azalırken, IKBY'de 4 haftadır hiç kimsenin virüsten dolayı hayatını kaybetmediği açıklandı. IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 438 bin 131'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı ise 7 bin 450'e ulaştı. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 430 bin 314'e ulaştı.⁶⁰

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Maliye Bakanı Muhammed al-Jadaan, Pakistan'a sağlanacak 3 milyar dolar kredinin uzatılma kararının tamamen onaylandığını duyurdu. Mayıs ayının başında tarafların bu konuda görüştüğü, Riyad'ın kredinin uzatılmasına karar verdiği belirtildi.⁶¹

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Amir Abdullahiyan, Suudi Arabistan ile ilişkiler konusunda düşük oranda olsa da olumlu gelişmeler yaşandığını ifade etti.⁶² Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Farhan ise İran ile müzakerelerde gelişmeler yaşandığını ancak bu gelişmelerin yeterli olmadığını belirtti. İki bakanın da Davos Dünya Ekonomi Forumu'nda söz konusu

58 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=10327

59 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=204838>

60 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=378202067671472&id=100064450459235

61 <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/saudi-arabia-finalising-extension-3-bln-deposit-pakistan-finmin-2022-05-24/>

62 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iran-says-minimal-good-progress-made-relations-with-saudi-2022-05-26/>

ifadelerde bulunduğu aktarıldı.⁶³ Ayrıca Faysal bin Farhan, İsrail ile normalleşme konusunda Filistin meselesi çözülmeden bunun gerçekleşmeyeceğine dair söylemlerde bulundu.⁶⁴

ABD Başkanı Joe Biden'ın Beyaz Saray Ortadoğu ve Kuzey Afrika Koordinatörü Brett McGurk ve ABD Dışişleri Bakanlığında enerji elçisi Amos J. Hochstein, Suudi yetkililerle görüşmek üzere Riyad'a ziyarette bulundu. Beyaz Saray Basın Sözcüsü Karine Jean-Pierre tarafından iki yetkilinin de İran'ın bölgede istikrarsızlığı artıran faaliyetleri, küresel enerji tedarikinin istikrarının sağlanması ve diğer bölgesel meseleleri görüşmek üzere bölgede olduğu belirtildi. Ziyarette Suudi Arabistan ile enerji güvenliği hakkında görüşüleceği, Riyad'dan petrol ihracatında artış talebinde bulunulmayacağı aktarıldı. Jena-Pierre, OPEC+'ın petrol üretimi hakkında kararı tekelinde bulundurduğu, Suudi Arabistan dâhil tüm üreticilerle piyasa şartları konusunda görüşmelerini ifade etti.⁶⁵

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayid Al Nahyan, Alman mevkidaşı Annalena Baerbock ile Almanya ziyaretinde bir araya geldi. İki bakanın ülkeler arasındaki stratejik ilişkileri ele aldığı, Ukrayna krizi dâhil olmak üzere bölgesel ve uluslararası gelişmeleri değerlendirdiği ifade edildi. Tarafların gıda güvenliği ve enerji güvenliğinin geleceği konusunda da fikir alışverişinde bulunduğu belirtildi.⁶⁶ Almanya Şansölye Yardımcısı Dr. Robert Habeck ile de bir araya gelen Abdullah bin Zayid, özellikle ilişkilerin ticaret, yatırım, iklim ve ekonomik iş birliği boyutunu ele aldı.⁶⁷ Ekonomi, yatırım ve ticaret alanında Abdullah bin Zayid, Almanya Maliye Bakanı Christian Lindner ile de bir araya geldi.⁶⁸

Abdullah bin Zayid, Polonya Dışişleri Bakanı Zbigniew Rau ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Tarafların Ukrayna krizi dâhil olmak üzere bölgesel ve uluslararası gelişmelerle enerji piyasası hakkında görüştüğü belirtildi.⁶⁹ Polonya Cumhurbaşkanı Andrzej Duda tarafından da kabul edilen Abdullah bin Zayid, çeşitli alanlarda ikili iş birliğinin artırılmasına vurgu yaptı.⁷⁰

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid'i İstanbul'da ağırladı. Görüşme sırasında iki ülke arasındaki iş birliğinin her alanda geliştirilmesi üzerinde durulduğu belirtildi. Tarafların bölgedeki durumunu değerlendirdiği ve barış, güvenlik ve istikrarı artırmanın önemini vurguladığı aktarıldı. İki tarafın bölgesel ve ulusla-

63 <https://www.reuters.com/world/middle-east/davos-saudi-foreign-minister-says-some-progress-talks-with-iran-2022-05-24/>

64 <https://www.middleeastmonitor.com/20220525-saudi-arabia-no-normalisation-as-long-as-the-palestinian-issue-is-unresolved/>

65 <https://www.reuters.com/world/two-senior-us-officials-visited-saudi-arabia-talks-this-week-2022-05-26/>

66 <https://www.wam.ae/en/details/1395303050708>

67 <https://www.wam.ae/en/details/1395303051211>

68 <https://www.wam.ae/en/details/1395303051360>

69 <https://www.wam.ae/en/details/1395303051712>

70 <https://www.wam.ae/en/details/1395303051744>

rarası gelişmeleri değerlendirdiği, Ukrayna krizine de değindiği ifade edildi.⁷¹ Abdullah bin Zayid ve Türk mevkidaşı Mevlüt Çavuşoğlu arasında da bir görüşme gerçekleşti. İki bakanın iki ülke arasında önceki ziyaretlerde imzalanan anlaşmaları ve mutabakat zaptlarını gözden geçirdiği belirtildi. Tarafların bölgede barış, istikrar ve gelişimin güçlendirilmesinin önemi- ne vurgu yaptığı ifade edildi. İki bakan da iki ülke ilişkilerinin istikrarlı bir şekilde geliştiğini belirtti.⁷²

• Katar

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Thani, Avrupa turu kapsamında İngiltere'ye ziyarette bulundu. Şeyh Temim, ziyareti boyunca Başbakan Boris Johnson ve Kraliçe II. Elizabeth baş- ta olmak üzere pek çok yetkiliyle bir araya geldi. Katar ve İngiltere'nin ticaret ve enerji ilişki- lerini geliştirmek için yeni bir mutabakat zaptı imzaladığı duyuruldu. İlk anlaşmanın stratejik yatırım ortaklığını genişletmek için imzalandığı, ikincisinin ise QatarEnergy ve Ticaret, Enerji ve Sanayi Stratejileri Departmanı arasında enerji iş birliğini güçlendirmek için imzalandığı aktarıldı.⁷³ Stratejik yatırım anlaşması altında Katar'ın İngiltere ekonomisine 10 milyar euro yatırımda bulunacağı belirtildi.⁷⁴ Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed, İngiltere'nin ardından Fransa'ya ziyarette bulundu. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron ve Katar Emiri'nin iş yemeğinde bir araya geldiği, ikili ilişkileri ve ortak endişe duyulan konuları değerlendirdikleri belirtildi.⁷⁵

• Kuveyt

Kuveyt ve İtalya heyetleri arasında Roma'da bir görüşme gerçekleşti. Kuveyt Dışişleri Bakanı Yardımcısı Majdi Al-Dhafiri ve İtalyan mevkidaşı Marina Sereni arasında gerçekleşen görüş- mede dostane ilişkilerin, bölgesel ve uluslararası gelişmelerin değerlendirildiği belirtildi. İlişkilerin siyaset, ekonomi, yatırım, kültür gibi alanlarda gelişmesinin umulduğu aktarıldı.⁷⁶ Ayrıca Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf Al-Ahmed, yurtdışına gerçekleştiği özel ziyaretin ardından Kuveyt'e geri döndü.⁷⁷

Kuveyt Dışişleri Bakanı Yardımcısı Majdi Al-Dhafiri ve Katar'ın Bölgesel İşlerden Sorumlu Dışişleri Bakanı Yardımcısı Dr. Muhammed Al-Khlaifi arasında bir görüşme gerçekleşti. Gö- rüşmede bölgesel ve uluslararası gelişmelerin yanı sıra ikili ilişkilerin de değerlendirildiği belirtildi.⁷⁸

71 <https://www.wam.ae/en/details/1395303052063>

72 <https://www.wam.ae/en/details/1395303052078>

73 <https://dohanews.co/qatar-uk-energy-trade-ties-to-expand-following-new-deals/>

74 <https://dohanews.co/qatar-to-pump-10-billion-in-uks-economy-over-five-years/>

75 <https://dohanews.co/frances-macron-to-hold-business-dinner-with-amir-tamim-in-paris/>

76 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3040093&Language=en>

77 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3040098&Language=en>

78 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3040409&Language=en>

• Umman

İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi, Umman'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Umman Sultanı Heysem bin Tarık ve Reisi arasında gerçekleşen görüşmede ikili iş birliği ve bağları güçlendirme üzerine konuşulduğu ve ortak meseleler hakkında fikir alışverişinde bulunulduğu belirtildi.⁷⁹ İki ülke arasında çeşitli alanlarda eğitim ve iş birliği üzerine sekiz anlaşma imzalandığı duyuruldu.⁸⁰ Ayrıca Reisi ve Umman'ın Kabineden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Sayyid Fahd bin Mahmud Al Said bir araya geldi. Reisi'nin pek çok Ummanlı iş adamı ve İranlı mevkidaşlarıyla da görüştüğü belirtildi. Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Al Busaidi ve İranlı mevkidaşı Hüseyin Amir Abdullahiyan da bir araya geldi.⁸¹ Reisi'nin ziyareti sırasında Umman ve İran arasında 60 milyar dolarlık gaz boru hattı inşası projesinin tekrar gündeme getirilmesi konusunda hemfikir olunduğu duyuruldu.⁸²

Umman Enformasyon Bakanı Dr. Abdullah bin Nasır Al Harrasi, Suriye Kültür Bakanı Dr. Lubana Mushawih'i makamında ağırladı. Görüşmede iki ülke arasındaki ilişkilerin ve kültürel iş birliğinin değerlendirildiği belirtildi.⁸³ Mushawih'in Umman Eğitim Bakanı Dr. Madiha Ahmed Al Shaibani ile de görüştüğü, kültürel ve eğitim alanında ikili ilişkilerin gözden geçirildiği aktarıldı.⁸⁴

• Bahreyn

Bahreyn ve Fas arasında yenilenebilir enerji alanında iş birliği üzerine mutabakat zaptı imzalandı. Mutabakat zaptının Bahreyn Elektrik ve Su İşleri Bakanı Wael bin Nasır Al-Mübarek ile Fas Enerji Değişimi ve Sürdürülebilir Gelişim Bakanı Dr. Leyla Benali arasında imzalandığı belirtildi. Anlaşmanın iki ülke arasında yenilenebilir enerji alanında iş birliğini artırmayı hedeflediği, söz konusu alanda girişimlerin uygulanması konusuna odaklandığı aktarıldı. Taraflar arasındaki anlaşma ile ortak yatırımlar olabileceği belirtildi.⁸⁵

Bahreyn Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanı Zayid bin Raşid Al Zayani ve İngiltere Uluslararası Ticaret Bakanı Anne-Marie Trevelyan arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Görüşmede ikili yatırım iş birliğinin ve ortaklığı geliştirmek için yeni fırsatların değerlendirildiği belirtildi. Al Zayani tarafından İngiltere'nin en büyük küresel ortaklardan biri olduğu ifade edildi. Ayrıca tarafların ikili yatırımı artırma üzerine konuştuğu aktarıldı.⁸⁶

79 <https://timesofoman.com/article/117051-his-majesty-holds-talks-with-iranian-president>

80 <https://timesofoman.com/article/117054-oman-iran-sign-eight-pacts-in-various-fields>

81 <https://timesofoman.com/article/117063-iranian-president-meets-sayyid-fahd-businessmen-and-other-officials>

82 <https://timesofoman.com/article/117119-60bn-oman-iran-gas-pipeline-project-may-become-a-reality>

83 <https://timesofoman.com/article/117154-minister-of-information-lauds-omani-syrian-relations>

84 <https://timesofoman.com/article/117161-oman-syria-review-ties-in-cultural-educational-fields>

85 <https://www.bna.bh/en/BahrainMoroccosignmemorandumofcooperationinrenewableenergy.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDi6zl74J5MYa27zIHgNfqaE%3d>

86 <https://www.bna.bh/en/BahrainBritishinvestmentcooperationdiscussed.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhSCQuN8cqJvTuwCLY829zE%3d>

• Yemen

Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Hans Grundberg, Taiz'de ve diğer vilayetlerde ana yolların açılması için Amman'da Yemenli taraflarla gerçekleştirilen toplantının tamamlandığını duyurdu. Görüşmede Yemen'in uluslararası olarak tanınan hükümetinden ve İran destekli Husilerden temsilciler bulundu. Üç gün süren toplantının ardından yolların tekrar açılması, sivil yolcuların güvenliğinin sağlanması ve kararların uygulanması için bir teklif ortaya çıkarıldığı belirtildi. Yıllar sonra tarafların yollar hakkında yüz yüze görüşmesinin umut verici olduğunu ifade eden Grundberg, insanların ve gerekli malzemelerin özgürce hareket edebilmesinin Yemen halkı için olumlu olacağına dikkat çekti.⁸⁷ Ayrıca Grundberg, Yemen'deki taraflara 2 Haziran'da sona erecek ateşkesi uzatmaları çağrısında bulundu.⁸⁸

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

ABD Savunma Güvenlik İşbirliği Ajansından yapılan yazılı açıklamada, Dışişleri Bakanlığı, Mısır'a tahmini değeri 2,6 milyar dolar olan CH-47F tipi helikopter ve ilgili ekipmanlarının satışının onaylanmasına karar verdiği duyurulmuştur. Satış onayına ilişkin Kongreye tebligat gönderildiği belirtilen açıklamada, satış paketinde 23 Chinook helikopteri, 56 yedek motor ve bunlara ilişkin destek ekipmanının yer aldığı kaydedilmiştir. Mısır Dışişleri Bakanlığının silah satış onayları sadece ABD yönetimi açısından satışın bir sakıncası olmadığı anlamına gelmektedir. ABD Kongresinin NATO üyelerine 15 gün, NATO üyesi olmayan ülkelere 30 iş günü içinde bakanlığın kararına itiraz etmemesi durumunda, yönetim satışın yapılmasına onay verilen ülkeyle satış paketinin içeriği için görüşmelere başlamaktadır.⁸⁹

Mısır, Kahire ve Yemen'in başkenti Sana arasında doğrudan uçuşların başlamasına onay vermiştir. Karar Yemen'in uluslararası alanda tanınan hükümetiyle başkentte bulunan Husilerin önderliğindeki Ulusal Kurtuluş Hükümeti (NSG) arasındaki BM aracılığındaki ateşkesin bir parçası olarak alınmıştır.⁹⁰

Üst düzey bir Mısırlı yetkili Mısır'ın bu sene ev sahipliği yapacağı COP27 BM İklim Zirvesi'nde kendisini tarafsız bir arabulucu olarak konumlandıracağını böylelikle diğer ülkeleri iklim taahhütlerini yerine getirmeye ve gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarını teşvik etmeye yönlendireceğini açıklamıştır. Ayrıca COP27 Başkanı Özel Temsilcisi Wael Aboulmagd, 7-18 Kasım'da Şarm El Şeyh'de düzenlenecek zirvede Mısır'ın olası protestoları sorunsuz karşılayacağını belirtmiştir.⁹¹

87 <https://osesgy.unmissions.org/un-special-envoy-concludes-initial-round-discussions-between-parties-opening-roads-taiz-and-other>

88 <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/26/un-envoy-urges-yemens-warring-parties-to-renew-truce>

89 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-misira-2-6-milyar-dolarlik-nakliye-helikopteri-satisina-onay-verdi/2598822>

90 <https://www.middleeastmonitor.com/20220525-egypt-approves-direct-flights-from-yemens-sanaa-airport/>

91 <https://www.middleeastmonitor.com/20220525-egypt-wants-to-shift-focus-to-developing-countries-in-climate-talks-official/>

• Libya

Birleşmiş Milletler (BM) raportörlerinin hazırladığı ve gelecek hafta yayımlanacak rapora göre Libya'da faaliyet gösteren Rus Wagner paralı askerleri, uluslararası hukuku ihlal ederek sivil yerleşim bölgelerine mayın ve bubi tuzakları yerleştirmiştir. İngiliz The Guardian gazetesinin internet sitesinde yer alan habere göre rapor, BM'nin Libya'ya yönelik silah ambargosunu izlemekle görevli komitenin içerisindeki uzman bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Raporda, uluslararası hukuka ve Cenevre Sözleşmesi'ne göre Wagner paralı askerlerinin, sivil yerleşim bölgelerine tuzakladıkları mayınları işaretlemesi ve bölge sakinlerini uarması gerektiği belirtilmiştir.⁹²

Libya Savunma Bakanlığı, vatandaşlara, halkın güvenliğini ve istikrarını bozmak isteyenlere karşı birlik olmaları çağrısında bulunmuştur. Batı Bölgesi Komutanına bağlı bir askerî grubun başkent Trablus'un bir bölgesinde görüntülenmesinin ardından Savunma Bakanlığı konuya ilişkin yazılı açıklama yayımlamıştır. Açıklamada "Eski Askerî İstihbarat Dairesi Başkanı ve hâlihazırda Batı Bölgesi Komutanlığı görevini yürüten Usame Cuveyli'nin partizan bir siyasi gündemle savaş için yürüttüğü askerî seferberlik girişimler takip ediliyor" ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca Cuveyli'nin savaş için seferber olma ve hükûmetle kamu alanlarına saldırma girişiminin başarısız olmasının ardından, kendisine bağlı sınırlı sayıda bir askerî grubun, Trablus'ta askerî alanlardan birine yakın görüldüğü belirtilmiştir. Açıklamada, söz konusu Cuveyli'ye bağlı asker grubunun Trablus halkının bir kısmını tehdit etmesinin ardından halkın tepki göstermesiyle geri döndüğü ifade edilmiştir. Vatandaşlara, halkın güvenliğini ve istikrarını bozmak isteyenlere karşı birlik olma çağrısı yapılan açıklamada, fitneyi bertaraf etmek için bu tür tehditlere karşı "tüm kararlılık ve güçle" mücadele edileceği vurgulanmıştır.⁹³

• Cezayir

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, İtalya'ya üç gün süren bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Burada konuşan Tebbun, Cezayir'in İtalya'ya yerel tüketimi için fazla miktarda gaz sağlamaya ve Avrupa'ya ihracı arttırmak için İtalya ortaklığıyla gaz aramaya hazır olduklarını söylemiştir.⁹⁴

Cezayir-Sudan Siyasi İstişareler Komitesi üçüncü toplantısını 22-23 Mayıs tarihlerinde Cezayir Büyükelçisi Nouredine Khandoudi ve Sudanlı mevkidaşı Almansour Ibrahim Bolad'ın eş başkanlığında Cezayir'de Dışişleri Bakanlığında gerçekleştirilmiştir. Görüşmede Libya meselesi hakkında neler yapılabileceği masaya yatırılmış ayrıca iki ülke arasında enerji, tarım, hayvancılık, balıkçılık, yüksek öğrenim, bilimsel araştırma ve inşaat gibi sektörler de dâhil

92 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-rus-wagner-parali-askerleri-uluslararasi-hukuku-ihlal-etti/2599368>

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyadan-halkin-guvenligini-ve-istikrarini-bozmak-isteyenlere-karsi-birlik-cagrisi/2598809>

94 <https://www.middleeastmonitor.com/20220527-algeria-seeks-greater-ties-with-italy-to-ease-europes-gas-crisis/>

olmak üzere ticari ve ekonomik konularda iş birliğini artırma hususunda anlaşma sağlamışlardır.⁹⁵

• Tunus

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT) geçtiğimiz hafta Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile duyurulan ve “ulusal diyalog” girişimi altında kurulması planlanan Ekonomik ve Sosyal İşler Danışma Komitesine katılmayacaklarını açıklamışlardır. Tunus Genel İşçi Sendikası bu kararı yönetim kurulunda oy birliği ile aldığını duyurmuştur.⁹⁶

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun yaptığı açıklamada Cezayir’in Tunus’a sürmekte olan krizi atlatmak ve demokratik yönetime dönmesi için yardım etmeye hazır olduğunu açıklamıştır.⁹⁷

Nahda Partisi lideri Raşid Gannusi’ye yurt dışına çıkma yasağı getirilmiştir. Konuyla ilgili açıklama yapan yetkililer kararın gizli örgüt kurma soruşturması kapsamında alındığını dile getirmişlerdir.⁹⁸

• Fas

Fas ve İsrail teknoloji, tarım ve iklim alanlarında 13 adet mutabakat zaptı imzalamışlardır. Fas’ın Kazablanka şehrinde düzenlenen törende İsrail’in Fas Büyükelçisi David Govrin’in yanı sıra pek çok sayıda İsraili iş adamı, girişimci ve İsraili milletvekillerinin katıldığı aktarılmıştır.⁹⁹

Fas resmî haber ajansının haberine göre, Fas Silahlı Kuvvetlerinden yapılan açıklamada, ülkeyi ziyaret eden Moritanya Genelkurmay Başkanı El-Muhtar Şaban’ın başkent Rabat’ta Savunma Bakanlığında sorumlu Bakan Abdullatif Ludeyi ile bir araya geldiği belirtilmiştir. Görüşmede, savunma ve güvenlik alanlarının yanı sıra, özellikle yasa dışı göç ve kaçakçılık konularında iki ülke silahlı kuvvetleri arasında deneyim paylaşımlarının güçlendirilmesine ilişkin konuların ele alındığı bildirilmiştir. İki yetkili tarafından, Akdeniz’in batısında bölgesel iş birliğinin güçlendirilmesi için Fas ve Moritanya’nın gösterdiği çabadan duydukları memnuniyet dile getirilmiştir. Şaban ile Ludeyi, Fas-Moritanya Askerî Karma Komisyonu Üçüncü Toplantısı’na başkanlık ederken, oturumda 2021 yılındaki iş birliği değerlendirilmiştir. Oturumda, 2022 ve 2023’te planlanan askerî eğitimler, teknolojik destek ve karşılıklı ziyaretlerle deneyim paylaşımına ilişkin başlıkların ele alındığı ifade edilmiştir.¹⁰⁰

95 <https://www.middleeastmonitor.com/20220526-algeria-and-sudan-to-boost-cooperation-in-commerce-and-economic-matters/>

96 <https://www.middleeastmonitor.com/20220524-tunisia-general-labour-union-refuses-to-participate-in-a-dialogue-proposed-by-saied/>

97 <https://www.middleeastmonitor.com/20220527-algeria-italy-are-ready-to-help-tunisia-return-to-democracy/>

98 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/-tunusta-nahda-hareketi-lideri-gannusiye-yurt-disina-cikis-yasagi-karari-dogrulandi/2599938>

99 <https://www.middleeastmonitor.com/20220525-israel-morocco-sign-13-technology-agriculture-climate-deals/>

100 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-ile-moritanyadan-savunma-ve-guvenlik-alanlarinda-is-birligi/2596864>